

Nr 68.

Av herr **Ljunggren, Elof**, om ändring av 15 § i förordningen angående försäljning av brännvin.

Som bekant genomfördes rikets indelning i kontrollområden för utminuterung av brännvin från ingången av år 1916. Som följd av dessa restriktioner minskades försäljningen av rent egentligt brännvin under första kvartalet 1916 till 4,213,450 liter mot under 1915 års första kvartal 5,412,539 liter. Under tredje kvartalet 1916 ökades dock försäljningen till 5,767,818 liter eller till i det närmaste samma mängd som under tredje kvartalet 1915.

Dessa siffror ge vid handen, att den nykterhetseffekt som blev en följd av landets uppdelande i kontrollområden endast var av tillfällig betydelse. Detta förhållande synes bero dels därpå att ett flertal bolag icke fastställt viss maximigräns för inköp eller ock godkänt en alltför rikligt tilltagen mängd vid fastställande av maximigräns dels ock på den ökade penningtillgången i landet.

Kontroll- och socialstyrelserna meddela följande om bolagens kontrollföreskrifter i sitt till Konungen den 20 oktober 1916 avgivna betänkande:

»Enligt vad bolagens kontrollföreskrifter giva vid handen, hava ungefär 30 procent av bolagen fastställt en i kontrollföreskrifterna angiven maximikvantitet brännvin för vecka, månad, kvartal eller år, under det att ungefär 70 procent av bolagen hava den bestämmelsen, att bolagets styrelse med ledning av storleken av och sättet för de av varje kund verkställda inköpen skall minst en gång i månaden pröva, huruvida dessa inköp ägt rum på sätt, som kan anses stå i överensstämmelse med bolagets ändamål, samt att till grund för denna prövning skall läggas kundernas antagliga behov av brännvin. Det skulle av denna bestämmelse möjligen kunna dragas den slutsatsen, att flertalet bolag

icke kontrollera försäljningen med ledning av en viss fastställd myckenhet, utöver vilken under angiven tid utminuterung till köpare eller vissa sådana ej må ske, utan från fall till fall avgöra storleken av vederbörande kunds behov. I själva verket tillämpas emellertid den ifrågasvarande bestämmelsen på sådant sätt, att en viss, av bolaget antagen maximikvantitet lägges till grund vid den föreskrivna prövningen. Härvid tillgår i allmänhet så, att styrelsen för bolaget eller en delegation inom densamma undersöker, huruvida kunderna inom den ifrågakomna tidrymden (t. ex. en månad) inköpt mer än en viss fastställd kvantitet. Har denna kvantitet överskridits, vidtager bolaget åtgärder. Vanligen delgives kunden, att alltför stora inköp ägt rum och att han till följd härav måste på ett tillfredsställande sätt förklara anledningen härtill, vid äventyr att i annat fall antingen hans inköpsrätt inskränkes (t. ex. till en liter per vecka) eller han avstänges från vidare inköp. Några bolag avstänga utan vidare kund, som gjort allt för stora inköp.

Såsom härav framgår, tillämpa i själva verket de bolag, som i sina kontrollföreskrifter stadgat månatlig individuell prövning av inköpen, i allmänhet ett slags förfarande med maximigräns. Skillnaden mellan å ena sidan de bolag, som föreskrivit viss myckenhet, utöver vilken inköp icke få äga rum utan särskilt medgivande, och å andra sidan de bolag, som i kontrollföreskrifterna icke intagit bestämmelse om dylik myckenhet, består sålunda däri, att bolag av den sistnämnda gruppen i efterhand reglera inköpen med ledning av det fastställda inköpsmaximum. De till denna grupp hänförliga bolag, beträffande vilka kontrollstyrelsen genom företagen inspektion eller på annat sätt inhämtat kännedom, hava befunnits vid prövningen av inköpen tillämpa ett inköpsmaximum av minst 6, i regel 8 liter i månaden. Av de 38 bolag, som på förhand begränsa inköpen, hava 2 bolag fastställt inköpsmaximum till 8 liter i månaden, 1 bolag till 20 liter i kvartalet, 9 bolag till 6 liter i månaden, 5 bolag till 16 liter i kvartalet, 10 bolag till 5 liter i månaden, 10 bolag till 1 liter i kalenderveckan och 1 bolag till 12 liter i kvartalet.

Enligt styrelsernas mening är det hittills av flertalet bland bolagen tillämpade inköpsmaximum av 6—8 liter i månaden under nuvarande förhållanden alltför högt. Inköpes den högsta medgivna mängden, något som ganska ofta inträffar, utgör kostnaden härför en icke obetydlig del av utgifterna för en person, tillhörande de mindre bemedlade samhällsklasserna. Det synes sålunda påkallat att vidtaga en inskränkning i förevarande avseende i brännvinsförsäljningen.»

Genom kungl. kungörelsen av den 3 november 1916 har som kris-

tidsrestriktion stadgats förbud att utminutera mer än två liter brännvin i månaden. Enligt enstämigt vittnesbörd från skilda delar av vårt land har denna bestämmelse på ett synbart sätt verkat nykterhetsbefrämjande. Det vore därför allvarligt att beklaga om, sedan kristidsrestriktionerna upphör, försäljningen av brännvin skulle komma att få samma och måhända större omfattning än före dessa restriktioners genomförande.

Jag vill livligt hoppas, att nykterhetsgruppens motioner om rusdrycksförbud under kristiden och om antagande av en ny försäljningsförordning måtte vinna riksdagens bifall. För den händelse detta emellertid icke skulle bli förhållandet, synes det mig att man bör göra allt vad som göras kan för att den nu i viss mån hämmade brännvinsfloden icke efter kristiden må lössläppas. På grund härav föreslår jag, att riksdagen, därest nykterhetsgruppens motion om ny försäljningsförordning icke antages, måtte i nu gällande brännvinsförsäljningsförordning införa en maximiinköpsgräns av två liter för kalendermånad vid utminutering av brännvin.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att 15 § i Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående försäljning av brännvin, given den 9 juni 1905, måtte få följande lydelse:

15 §.

1. Bolag — — — — — fördel.
 Vid utövande — — — — — kan meddela.
 Närmare bestämmelser — — — — — av
 Kungl. Maj:t.

2. Vid all utminutering av brännvin skall bolag enligt grunder, som av kontrollstyrelsen godkännas, anordna verksam kontroll till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall äger rum. Sådan kontroll skall jämväl omfatta rätt till utminutering, som jämlikt 17 § 2 mom. av bolag överlåtits. Vidtager bolag ändring i föreskrifterna för den kontroll, bolaget anordnat, vare bolaget skyldigt att därom göra anmälan hos kontrollstyrelsen.

3. Brännvin må icke utminuteras till någon i större myckenhet än som motsvarar två liter i kalendermånaden.

Härvid skall en liter sprit med en alkoholstyrka av sextio volymprocent eller däröver räknas som två liter brännvin av annat slag. Utan hinder av vad nu är stadgat må, på de villkor kontrollstyrelsen bestämmer, brännvin utminuterar i större myckenhet än två liter i månaden för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov.

Brännvin må ej utminuterar eller utskänkas till den, som veterligen åtnjuter understöd av allmänna medel eller brister i fullgörande av honom åliggande försörjningsplikt.

Hemställes till vederbörande utskott att föreslå de formella ändringar av förordningens ordalydelse, som kunna finnas nödiga.

Stockholm den 26 januari 1917.

Elof Ljunggren.